

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 407/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. septembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., Komenského 50, Košice, právne zastúpenej advokátkou Mgr. Tatianou Frištikovou, advokátska kancelária, Štúrova 27, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 129/2017 a jeho rozsudkom zo 6. marca 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. mája 2018 osobne do podateľne doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej aj „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 129/2017 a jeho rozsudkom zo 6. marca 2018.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola ako žalovaná stranou súdneho konania vedeného Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 C 87/2015. V tomto spore sa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) domáhal proti sťažovateľke zaplata sumy 914,04 € (správne má byť zrejme 919,04 €, pozn.) s prísl. z titulu bezdôvodného obohatenia za obdobie od 5. marca 2013 do 5. marca 2015 z dôvodu, že na pozemkoch, ktorých podielovým spoluvlastníkom je žalobca, bola ešte v 70. rokoch zriadená stavba (kanalizačný zberač) vo vlastníctve sťažovateľky bez súhlasu žalobcu či jeho právnych predchodcov, pričom sťažovateľka za umiestnenie tejto stavby neplatí žalobcovi žiadnu odplatu.

3. Uvedenému konaniu predchádzala skoršia žaloba žalobcu založená na tom istom skutkovom základe, týkajúca sa obdobného nároku od 1. januára 2008 do 15. decembra 2009. Konanie sa viedlo pod sp. zn. 17 C 8/2010.

4. Rozsudkom okresného súdu č. k. 11 C 87/2015-30 zo 16. októbra 2015 bola žaloba žalobcu v celom rozsahu zamietnutá s odôvodnením, že vo vzťahu k pozemkom v jeho vlastníctve vzniklo vecné bremeno k existujúcej už skolaudovanej vodohospodárskej stavbe (kanalizačnému zberaču), a to na základe § 37a zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vodách“), ktorý bol do zákona o vodách včlenený zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 199/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a dopĺňa sa zákon č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 199/1995 Z. z.“), a ktorý nadobudol účinnosť 1. októbra 1995.

5. Na základe odvolania žalobcu bol uznesením krajského súdu č. k. 19 Co 15/2016-56 z 29. novembra 2016 rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 87/2015-30 zo 16. októbra 2015 zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie z dôvodu, že rozsudok vykazuje znaky neprípustnej pravej retroaktivity, keďže vecné bremeno zo zákona by tak v prípade stavby povolenej v roku 1976 a skolaudovanej v roku 1984 vzniklo k dátumu, ktorý by o mnoho rokov predchádzal účinnosti § 37a zákona o vodách, teda 1. októbru 1995.

6. Novým rozsudkom okresného súdu č. k. 11 C 87/2015-120 z 24. mája 2017 bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 919 € s úrokmi z omeškania. Vychádzalo sa zo záveru, že s ohľadom na právny názor krajského súdu vecné bremeno podľa § 37a zákona o vodách nevzniklo a nedošlo ani k nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva v zmysle § 37 ods. 1 písm. b) zákona o vodách, pričom § 20 ods. 1 zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejných vodovodoch“) neupravuje také vecné bremeno, ktoré by zodpovedalo právu prevádzkovateľa na užívanie pozemku.

7. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom okrem iného namietala, že okresný súd sa nevysporiadal s jej argumentáciou vo vzťahu k iným rozhodnutiam súdov v obdobných veciach, v dôsledku čoho sa bezdôvodne odklonil od rozhodovacej praxe. Nevysporiadal sa ani so skutočnosťou, že žalobca si opakovane uplatňuje plnenia z dôvodu umiestnenia údajne neoprávnenej stavby na jeho pozemku bez toho, aby sa domáhal vysporiadania tohto (podľa neho) neoprávneného stavu postupom podľa § 135c Občianskeho zákonníka. Ďalej s poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax súdov namietala nesprávnosť právnych záverov vo vzťahu k § 37a zákona o vodách, ako aj § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch. Vytýkala tiež, že v rozsudku okresného súdu absentuje akékoľvek právne posúdenie nároku podľa hmotného práva, keďže okresný súd neuviedol žiadne hmotnoprávne ustanovenie, podľa ktorého vo veci rozhodol.

8. Rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 129/2017-175 zo 6. marca 2018 bol rozsudok okresného súdu potvrdený ako vecne správny. Tento rozsudok sa stal právoplatným 16. apríla 2018.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že nárok uplatnený žalobou priznal z titulu bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť sťažovateľke umiestnením a prevádzkovaním vodohospodárskej stavby na pozemku vo vlastníctve žalobcu, pričom právnu úpravu v osobitnom zákone o vodách a osobitnom zákone o verejných vodovodoch týkajúcu sa oprávnenia vlastníka, resp. prevádzkovateľa verejného vodovodu a kanalizácie pri zriaďovaní a prevádzkovaní vodohospodárskych stavieb na cudzích pozemkoch vrátane

náhrad za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku neaplikoval z dôvodu, že predmetná stavba bola zriadená na pozemku žalobcu pred nadobudnutím účinnosti § 37a zákona o vodách.

9. Podľa názoru sťažovateľky rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 129/2017-175 zo 6. marca 2018 došlo k porušeniu jej označených práv podľa ústavy a dohovoru.

Krajský súd podľa sťažovateľky založil svoj rozsudok na aplikácii nesprávnych hmotnoprávnych noriem, ktoré sa na nárok uplatnený žalobou nevzťahovali, a vo veci, naopak, v dôsledku svojvoľného a ústavne nekonformného výkladu neaplikoval zákonné ustanovenia osobitných verejnoprávnych predpisov, ktoré sa na nárok uplatnený žalobou vzťahovali.

Okrem toho krajský súd odôvodnil svoj rozsudok nedostatočne a ústavne neakceptovateľným spôsobom, keďže sa vôbec nevysporiadal s odklonom svojho rozhodnutia od ustálenej rozhodovacej praxe súdov v skutkovo a právne obdobných prípadoch, pričom sa nedostatočne vysporiadal aj s ďalšími rozhodujúcimi odvolacími námietkami sťažovateľky.

Krajský súd nárok uplatnený žalobou posúdil ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka napriek tomu, že tieto zákonné ustanovenia sa na nárok uplatnený žalobou nevzťahovali, keďže s ohľadom na povahu a charakter uplatneného nároku sa mali aplikovať ustanovenia osobitných právnych predpisov, a to § 37a zákona o vodách a § 20 zákona o verejných vodovodoch.

Inštitút bezdôvodného obohatenia nie je izolovaným inštitútom, jeho aplikácia prichádza do úvahy iba v zákonom stanovených prípadoch, ktoré musia zohľadňovať aj iné právne normy a právne inštitúty, ktoré sú súčasťou právneho poriadku. Inštitút bezdôvodného obohatenia má subsidiárny charakter, čo znamená, že možnosť domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia nastáva len v prípade, že vec nie je možné riešiť na základe iného právneho vzťahu medzi stranami sporu podľa osobitnej právnej úpravy.

Z rozsudku krajského súdu je zrejmé, že nárok žalobcu na peňažné plnenie bol uplatnený na tom skutkovom základe, že v žalovanom období od 5. marca 2013 do 5. marca 2015 bol žalobca spoluvlastníkom pozemkov, na časti ktorých stojí stavba kanalizačného zberača sťažovateľky umiestnená tam bez súhlasu žalobcu (resp. jeho právnych

predchodcov), ktorá bola skolaudovaná rozhodnutím bývalého Krajského národného výboru v Košiciach 8. marca 1984, pričom za umiestnenie tejto stavby sťažovateľka neplatí žalobcovi žiadnu odplatu, a tak „užíva pozemok bez nájomnej zmluvy“, čím je žalobca poškodený.

Z týchto skutkových okolností teda vyplýva, že žalobca sa v konaní *de facto* domáhal peňažnej náhrady za obmedzenie svojho vlastníckeho práva spočívajúceho v umiestnení a prevádzkovaní vodohospodárskej stavby (kanalizačného zberača) na cudzom pozemku, k čomu malo dôjsť bez jeho súhlasu, resp. bez súhlasu jeho právnych predchodcov.

Keďže zodpovednosť za správne právne posúdenie veci je na strane súdu, bolo povinnosťou všeobecných súdov dôsledne sa zaoberať otázkou, či právny vzťah medzi stranami sporu, vymedzený uvedenými skutkovými okolnosťami, nebol v právnom poriadku v období, za ktoré sa nárok uplatňuje, upravený osobitným inštitútom alebo právnou úpravou osobitného zákona, a to bez ohľadu na to, z akého právneho titulu sa žalobca domáhal svojho nároku.

Keďže v predmetnom prípade malo dôjsť k obmedzeniu vlastníckeho práva žalobcu umiestnením stavby, ktorá ako súčasť verejnej kanalizácie je prevádzkovaná sťažovateľkou za podmienok zákona o verejných vodovodoch, na žalobou uplatnený nárok mali byť aplikované ustanovenia osobitných právnych predpisov, teda zákona o verejných vodovodoch, resp. predchádzajúceho zákona o vodách, ktoré obsahovali komplexnú úpravu oprávnení a povinností prevádzkovateľa verejného vodovodu a verejnej kanalizácie k cudzím nehnuteľnostiam vrátane oprávnenia zriaďovať a prevádzkovať verejné vodovody a kanalizácie, ako aj poskytovať náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vyplývajúce z oprávnení k cudzím nehnuteľnostiam. Krajský súd v dôsledku svojvoľného výkladu týchto právnych predpisov popierajúceho ich účel a význam k tomuto posúdeniu nepristúpil.

Právna úprava § 37a zákona o vodách, počínajúc 1. októbrom 1995, riešila právny vzťah medzi vlastníkom vodovodného alebo kanalizačného radu a vlastníkom pozemku, a to (podľa výslovnej zákonnej dikcie) zriadením vecného bremena, ktorého obsahom bola povinnosť vlastníka pozemku strpieť umiestnenie a prevádzkovanie vodovodného alebo

kanalizačného radu postaveného na jeho pozemku, pričom jedinou podmienkou vzniku tohto vecného bremena bolo vydanie rozhodnutia vodohospodárskeho orgánu s tým, že zároveň zakotvila aj právo vlastníka pozemku na náhradu a stanovila súčasne aj spôsob jej uplatnenia. Bolo to tak v dôsledku nepochybného verejného záujmu nielen na výstavbe (zriaďovaní), ale aj prevádzkovaní týchto vodovodných alebo kanalizačných radov.

Táto právna úprava sa vzťahovala na všetky vodovodné a kanalizačné rady, ktoré boli právoplatne povolené v čase nadobudnutia jej účinnosti (1. októbra 1995), ako aj po nej, keďže neobsahovala žiadne prechodné ustanovenia a nevylučovala svoj dopad aj na skôr právoplatne povolené vodovodné a kanalizačné rady.

Výklad § 37a zákona o vodách, ku ktorému dospel krajský súd konštatujúci s poukazom na neprípustnosť retroaktívneho výkladu, že zriadenie vecného bremena sa nevzťahovalo na už existujúce stavby práve z dôvodu absencie intertemporálnych ustanovení, je v rozpore so všeobecne akceptovanými pravidlami výkladu práva vo vzťahu k právnym účinkom novej právnej úpravy na existujúce právne vzťahy, ktoré sú prijímané v právnej teórii, ale i v rozhodovacej praxi súdov.

V teórii i praxi sa striktne diferencuje medzi tzv. pravou a nepravou retroaktivitou právnych predpisov s tým, že na rozdiel od pravej retroaktivity, ktorá sa zásadne považuje za nezlučiteľnú s princípmi právneho štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci vyplývajúcich zo skutočnosti, že právne normy dopadajú na všetky právne vzťahy odo dňa jej účinnosti. Pri nepravej retroaktivite totiž v skutočnosti nedochádza k spätnej účinnosti právneho predpisu, pretože právne skutočnosti, na základe ktorých došlo podľa predchádzajúceho právneho stavu k vzniku určitých právnych vzťahov, sú uznané a zachované, pričom dochádza len k zmenám obsahu týchto právnych vzťahov do budúcnosti od účinnosti novej právnej úpravy. Za všeobecne prípustné sa považuje, keď nová právna úprava zavádza do budúcnosti nový režim a mechanizmus uplatnenia práv alebo právam nadobudnutým za skoršej právnej úpravy priznáva odo dňa účinnosti neskoršej právnej úpravy nový obsah.

Prekážkou prípustnosti nepravej retroaktivity nie je ani absencia intertemporálnych ustanovení novej právnej úpravy, keďže práve v prípade, ak zákonodarca nestanovil

osobitný právny režim intertemporality, sa má primárne uplatniť všeobecný pojmový znak právnych noriem, a to, že regulujú právne vzťahy odo dňa svojej účinnosti, teda vrátane už existujúcich právnych vzťahov.

Sťažovateľka si uvedomuje, že v situácii absencie prechodných ustanovení je potrebné pristupovať k nepravnej retroaktivite citlivo a individuálne v každom jednotlivom prípade tak, aby nebola narušená dôvera v existujúci právny stav, s tým, že je potrebné skúmať, čo zákonodarca sledoval zavedením novej právnej úpravy a aké dôvody ho viedli k jej prijatiu.

V danom prípade je zrejmé, že účelom novej právnej úpravy bolo komplexné vyriešenie a usporiadanie vzťahu medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom vodohospodárskej stavby zriadením vecného práva v záujme jej umiestnenia a prevádzkovania so súčasným doplnením práva na náhradu patriacu vlastníkovi pozemku. Prevádzkovanie verejných vodovodov a verejných kanalizácií je nepochybne vo verejnom záujme, čomu zodpovedá aj prístup zákonodarcu k riešeniu týchto spoločenských vzťahov formou zriadenia zákonného vecného bremena, ktoré vo svojej podstate predstavuje určitý druh verejnoprávneho obmedzenia vlastníka nehnuteľnosti a je výrazom prevahy verejného záujmu vzťahujúceho sa k určitému zariadeniu nad záujmom jednotlivca. Navyše, s ohľadom na to, že právna úprava na rozdiel od predchádzajúcej úpravy zakotvila aj výslovné právo vlastníka pozemku na náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva, je zrejmé, že nedošlo ani k zhoršeniu dovtedajšej právnej pozície vlastníka pozemku, ale naopak, došlo k jej posilneniu.

Krajský súd však otázku prípustnosti nepravnej retroaktivity z už uvedených hľadísk vôbec neposudzoval a svoje závery vo vzťahu k nemožnosti aplikácie § 37a zákona o vodách odôvodnil nelogickými myšlienkovými postupmi, keď s poukazom na existenciu prechodných ustanovení zákona č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvoje a spotrebe elektriny (elektrizačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 79/1957 Zb.“) a zákona č. 67/1960 Zb. o výrobe, rozvoje a využití vyhrievacích plynov (Plynárenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 67/1960 Zb.“), na ktoré dôvodová správa k zákonu č. 199/1995 Z. z. poukázala len ako na príklady obdobnej právnej úpravy

vzniku vecného bremena, si absenciu prechodných ustanovení zákona č. 199/1995 Z. z. spôsobenú zjavne len opomenutím zákonodarcu vysvetlil ako jeho zámer. Takýto záver však nezodpovedá obsahu citovanej dôvodovej správy, keď zo žiadneho jej bodu nevyplýva, aby zákonodarca mal v úmysle z režimu doplneného ustanovenia § 37a zákona o vodách vylúčiť už existujúce (zriadené) vodohospodárske stavby.

Naopak, pokiaľ zákonodarca v dôvodovej správe poukázal na úpravu v iných zákonoch ako na príklady právnej úpravy a právneho stavu, ktorý chcel novelou zákona o vodách dosiahnuť, logicky nemožno dospieť k inému záveru než k tomu, že vecné bremeno podľa § 37a zákona o vodách sa má vzťahovať na všetky vodohospodárske stavby vrátane už existujúcich, obdobne ako je to podľa právnej úpravy v zákone č. 79/1957 Zb. a v zákone č. 67/1960 Zb. Okrem toho takýto výklad krajského súdu by viedol k diskriminačnému vytvoreniu dvoch skupín vlastníkov pozemkov a vlastníkov vodohospodárskych stavieb s rozdielnym postavením podľa času zriadenia vodohospodárskej stavby, k čomu nie je daný žiadny právne relevantný, ale ani rozumný dôvod, keď takýto dôvod neuvádza ani krajský súd.

Je pritom zjavné, že zriadenie zákonného vecného bremena vo vzťahu k obdobným stavbám zriadeným vo verejnom záujme ku dňu účinnosti zákona, ktorým sa toto vecné bremeno zavádza, je aj s ohľadom na právnu úpravu v zákone č. 79/1957 Zb. a v zákone č. 67/1960 Zb. všeobecne akceptované ako nástroj regulácie existujúcich vzťahov, pričom nie je daný žiaden dôvod, ktorý by racionálne vysvetlil, prečo by zákonodarca mal zvoliť rozdielny prístup k prevádzkovateľom plynovodnej siete a energetickým podnikom na rozdiel od prevádzkovateľov verejných vodovodov a kanalizácií.

Obdobným zákonným vecným bremenom je napríklad i zákonné vecné bremeno, ktoré vzniká podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“), v zmysle ktorého ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktoré sa zapíše do katastra nehnuteľností. Ani zákon č. 182/1993 Z. z. neobsahuje výslovné intertemporálne ustanovenie vo vzťahu k domom postaveným pred jeho účinnosťou, napriek tomu ani

v tomto prípade nie sú pochybnosti, že toto zákonné vecné bremeno vzniklo účinnosťou zákona, a to aj v prípadoch, ak bol bytový dom postavený dávno predtým (sp. zn. 7 Cdo 26/2014 z 24. marca 2015).

Navyše, pokiaľ § 37a ods. 1 zákona o vodách výslovne povoľuje nielen zriadenie, ale aj prevádzkovanie vodohospodárskych diel na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo, potom už vôbec nie je zrejmé, z akého dôvodu by toto ustanovenie nemalo dopadať na všetky vodohospodárske diela existujúce k 1. októbru 1995.

S ohľadom na už uvedené účelu a zmyslu právnej úpravy zavedenej zákonom č. 199/1995 Z. z. zodpovedá iba taký výklad, podľa ktorého zákonné vecné bremeno v prípadoch podľa § 37a ods. 1 a 3 zákona o vodách vzniká za splnenia v ňom stanovených podmienok vo vzťahu k vodohospodárskym dielam, ktoré boli ku dňu nadobudnutia účinnosti § 37a zákona o vodách už skolaudované, resp. k nim bolo aspoň vydané právoplatné povolenie na vodohospodárske dielo podľa § 9 ods. 1 zákona o vodách, a v prípadoch, ak bolo takéto povolenie vydané až po 1. októbri 1995, vzniklo vecné bremeno dňom právoplatnosti rozhodnutia o vydaní takéhoto povolenia.

Keďže stavba sťažovateľky bola na pozemkoch vo vlastníctve žalobcu prevádzkovaná v rozhodnom čase na základe vecného bremena zriadeného podľa § 37a zákona o vodách, teda oprávnene, nemohlo ani dôjsť k bezdôvodnému obohateniu na strane sťažovateľky na úkor žalobcu, keďže inštitút bezdôvodného obohatenia je založený na protiprávnosti alebo nedostatku právneho titulu.

Ani závery krajského súdu o nemožnosti aplikácie § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch na žalobou uplatnený nárok nie sú založené na logickom a ústavne akceptovateľnom výklade právnych noriem.

V súvislosti so závermi krajského súdu je potrebné uviesť, že sťažovateľka nikdy nespochybňovala, že s ohľadom na prechodné ustanovenie § 42 ods. 6 zákona o verejných vodovodoch boli zachované všetky dosiaľ vzniknuté oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, tvrdila len to,

že pokiaľ sa vlastník pozemku domáha náhrady za obmedzenie jeho vlastníckeho práva, ku ktorému malo dôjsť za účinnosti zákona o verejných vodovodoch, potom s ohľadom na osobitnú úpravu náhrad za obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku podľa § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch je možné takúto náhradu vlastníkovi pozemku priznať len za podmienok upravených v tomto ustanovení, a to aj v prípade, ak by išlo o stavbu zriadenú na jeho pozemku pred účinnosťou zákona o verejných vodovodoch.

Toto prechodné ustanovenie totiž vo vzťahu k vodohospodárskym stavbám vzniknutým do účinnosti zákona o verejných vodovodoch nemožno vykladať tak, že v prípade nárokov, ktoré vlastník pozemku uplatňuje ako nové, dosiaľ nevysporiadané nároky vzniknuté po nadobudnutí účinnosti zákona o verejných vodovodoch, by sa na tieto nároky § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch nemal aplikovať. Naopak, s ohľadom na vzťah špeciality zákona o verejných vodovodoch k Občianskemu zákonníku je možné v tomto prípade postupovať pri uplatňovaní týchto nárokov len za podmienok a v lehotách podľa § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch, nie teda z titulu vydania bezdôvodného obohatenia.

Pokiaľ krajský súd v tejto súvislosti uvádza, že náhrada podľa § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch viazaná na výkon oprávnení podľa § 20 ods. 1 zákona o verejných vodovodoch sa nemá vzťahovať na pretrvávajúci stav existencie kanalizačného zberača, tento jeho názor je v rozpore so znením § 20 ods. 4 zákona o verejných vodovodoch, ktorý výslovne stanovuje, že ide o náhrady i za obmedzenia v obvyklom užívaní nehnuteľnosti z dôvodu určenia pásma ochrany.

Aj v prípade, ak by bol prípustný záver krajského súdu o nemožnosti aplikácie zákona o vodách a zákona o verejných vodovodoch v predmetnej veci, nárok žalobcu by nebolo možné priznať z titulu bezdôvodného obohatenia, keďže podľa už uvedeného skutkového stavu a tvrdenia žalobcu, že stavba bola zriadená bez súhlasu vlastníka pozemku, by v takomto prípade išlo o zriadenie stavby na cudzom pozemku bez súhlasu vlastníka pozemku, teda o právny vzťah vzniknutý na základe zriadenia neoprávnenej stavby, ktorý je komplexne upravený v § 135c Občianskeho zákonníka vrátane spôsobu vysporiadania vzťahu medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby, ako aj nárokov,

ktoré v súvislosti s vysporiadaním neoprávnenej stavby možno zo strany vlastníka pozemku uplatniť.

Pokiaľ v súvislosti s inštitútom neoprávnenej stavby krajský súd dospel k záveru, že zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že by malo byť povinnosťou osoby domáhajúcej sa nároku za obmedzenie svojho vlastníctva stavbou iného domáhať sa postupu upraveného podľa § 135c Občianskeho zákonníka, nemožno s týmto záverom súhlasiť, pretože pri aplikácii zákona nemožno vychádzať len z jeho výslovného znenia, ale je nutné rešpektovať aj systematiku zákona ako celku, vzájomné vzťahy medzi jednotlivými právnymi inštitútmi a jednotlivé právne princípy a zásady, na ktorých sú právne inštitúty založené, ako aj celkový účel úpravy občianskoprávných vzťahov, ktorej primárnym cieľom musí byť v prípade vzniku protiprávneho stavu komplexné vyriešenie tohto protiprávneho stavu, teda nielen neustále vyvodzovanie sekundárnych následkov z tohto protiprávneho stavu.

V prípade, keď právny poriadok obsahuje komplexnú úpravu riešenia existencie primárneho protiprávneho stavu vzniknutého umiestnením neoprávnenej stavby na cudzom pozemku a vlastníkovi pozemku dáva výslovne k dispozícii prostriedok nápravy, nemožno vlastníkovi, ktorý sa domáha len sekundárnych (zodpovednostných) práv vyplývajúcich zo zriadenia stavby na jeho pozemku, vyhovieť bez toho, aby sa zároveň domáhal aj odstránenia tohto protiprávneho stavu (riešenia neoprávnenej stavby), a to aj preto, že nezaujme vlastníka na vyriešení samotného protiprávneho stavu, ktorým sa má zasahovať do výkonu jeho vlastníckych práv, znamená, že vlastníkovi v skutočnosti samotný protiprávny stav vyhovuje, *de facto* s ním konkludentne súhlasí a využíva ho len na dosiahnutie zisku, čo nemožno hodnotiť inak ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, ktorý nepožíva právo ochrany.

V záujme rozumného usporiadania vzťahov nie je umožniť, aby sa vytvárali vecnoprávne nevyriešené vzťahy medzi nehnuteľnosťami a podporoval sa tak stav právnej neistoty. Súd by, naopak, mali narovnať vzťahy medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby aj *pro futuro* tak, aby nebolo už v čase vydania rozsudku zjavné, že tu bude potreba ďalších súdnych konaní.

Pokiaľ v tejto súvislosti krajský súd konštatoval, že o rozpor s dobrými mravmi nejde, keďže žalobca tento existujúci stav nevyvolal, nie je táto úvaha správna, a to už len preto, že tento stav nevyvolala ani sťažovateľka, ktorá predmetnú vodohospodársku stavbu nezriadila, keďže v čase jej vzniku ako právny subjekt ani neexistovala a stavbu získala do svojho vlastníctva až pri svojom vzniku v roku 2004 v rámci privatizácie. Navyše, pri výkone práva v rozpore s dobrými mravmi nie je rozhodujúce, kto protiprávny stav vyvolal, ale to, kto tento protiprávny stav opakovane zneužíva na úkor iného.

Uvedený právny názor je pritom súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe, na ktorú sťažovateľka poukázala aj v podanom odvolaní, čo však krajský súd ignoroval. Sťažovateľka v ďalšom poukazuje na rozsudky niektorých okresných súdov a krajských súdov.

S ohľadom na uvedené zo subsidiárnej povahy bezdôvodného obohatenia vyplýva, že žalobcovi nebolo možné priznať nárok na vydanie majetkového prospechu v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka už len preto, že osobitná právna úprava mu za osobitných podmienok priznávala osobitné nároky vyplývajúce zo zriadenia vodohospodárskej stavby na jeho pozemku, keď navyše umiestnenie a prevádzkovanie stavby kanalizačného zberača nebolo neoprávnené, ale bolo realizované z dôvodu existencie zákonného vecného bremena podľa § 37a zákona o vodách.

K porušeniu označených práv sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru došlo aj tým, že krajský súd odôvodnil rozsudok nedostatočne a ústavne neakceptovateľným spôsobom, keďže sa vôbec nevysporiadal s odklonom svojho rozsudku od ustálenej rozhodovacej praxe súdov v skutkovo a právne obdobných veciach a nedostatočne sa vysporiadal aj s ďalšími rozhodujúcimi odvolacími námietkami sťažovateľky.

Postup všeobecného súdu, ktorý rieši právnu otázku, ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, je v rozpore s princípom právnej istoty. Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná.

Sťažovateľka v konaní pred všeobecnými súdmi opakovane poukazovala na ustálenú rozhodovaciu prax súdov v skutkovo obdobných veciach, ktorá obdobné žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu umiestnenia a prevádzkovania verejného vodovodu alebo verejnej kanalizácie na cudzom pozemku zamietá práve z dôvodu existencie vecného bremena v prospech prevádzkovateľa, a to aj v prípadoch vodohospodárskych stavieb, ktoré vznikli pred dňom účinnosti zákona č. 199/1995 Z. z., teda pred 1. októbrom 1995. V ďalšom poukazuje na konkrétne rozsudky viacerých okresných súdov, rozsudky Krajského súdu v Prešove a Krajského súdu v Košiciach a na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 525/2012-11 z 24. októbra 2012.

Závery o nemožnosti priznania len sekundárnych nárokov vlastníkovi pozemku v dôsledku umiestnenia neoprávnenej stavby bez riešenia primárneho neoprávneného stavu vyplývajú z konkrétne označených rozsudkov Krajského súdu v Žiline a Krajského súdu v Košiciach.

Krajský súd sa argumentáciou uvedenou v obdobných veciach vôbec nezaoberal s odôvodnením, že to nebolo jeho povinnosťou, pretože takáto povinnosť je daná len vo vzťahu k rozhodnutiam súdu najvyššej inštancie. Takýto záver krajského súdu je ústavne neakceptovateľný, pretože z hľadiska princípu právnej istoty a legitímneho očakávania, ako aj práva strany konania na riadne, presvedčivé a zrozumiteľné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je neprípustné, aby sa všeobecný súd odchyľil od ustálenej rozhodovacej praxe bez toho, aby akýmkoľvek spôsobom vysvetlil takýto odklon a svoj odchylný názor založil na presvedčivých argumentoch, a to aj v prípade, ak nejde o rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Takáto povinnosť všeobecného súdu musí existovať i v prípade ustálenej rozhodovacej praxe krajských súdov, ktorá ako judikatúra súdov vyššej inštancie nemôže byť opomínaná. Ústavný súd sa vo viacerých rozhodnutiach výslovne vyjadril k potrebe vysporiadania sa s ustálenou rozhodovacou praxou aj súdov nižšej inštancie (napr. II. ÚS 19/2016, I. ÚS 110/07).

10. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č.k. 9Co/129/2017-175 zo dňa 6.3.2018, porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 9Co/129/2017-175 zo dňa 6.3.2018 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 325,42 EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu k rukám jeho právnej zástupkyne.“

11. Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľka nepodala dovolanie proti rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 129/2017-175 zo 6. marca 2018.

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy

zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

14. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné predovšetkým konštatovať, že vzhľadom na obsah sťažnosti by v zásade prichádzala v tejto veci do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, teda preto, že rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Znamenalo by to neprípustnosť sťažnosti, ak by dovolanie nebolo podané v zákonnej lehote, resp. nedostatok právomoci ústavného súdu v prípade, ak by popri sťažnosti ústavnému súdu došlo aj k podaniu dovolania.

Podľa § 422 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada.

Podľa § 422 ods. 2 Civilného sporového poriadku na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 297/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2015 z 15. októbra 2014 bola ustanovená suma minimálnej mzdy na rok 2015 vo výške 380 € mesačne. Žaloba bola podaná 5. marca 2015.

Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že peňažné plnenie, ktoré žalobca uplatňoval, neprevyšovalo desaťnásobok minimálnej mzdy, čo vylučovalo prípustnosť dovolania na základe argumentov uplatňovaných v sťažnosti.

15. Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

16. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten,

pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

17. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

18. Občiansky súdny poriadok v § 238 ods. 5 upravuje, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustné vo veciach, v ktorých je napadnuté právoplatné rozhodnutie neprevyšujúce trojnásobok minimálnej mzdy [teraz § 422 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku]. Táto skutočnosť predstavuje vo sfére všeobecného súdnictva zákonný dôvod na odmietnutie dovolania vzhľadom na to, že ide o sumu bagatel'nú (IV. ÚS 358/08, IV. ÚS 717/2013), ktorá vylučuje prieskum rozhodnutí vydaných všeobecnými súdmi. Za tohto stavu by bolo proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva (IV. ÚS 431/2012). Aj preto ústavný súd v prípadoch, keď sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu orgánu verejnej moci, v ktorom ide zjavne o bagatel'nú sumu, poskytuje ústavnoprávnu ochranu sťažovateľom len v celkom výnimočných prípadoch, ak sťažnosť signalizuje, že došlo k zásahu do základných práv alebo slobôd v mimoriadne závažnom rozsahu, resp. intenzite (IV. ÚS 414/2010,

IV. ÚS 79/2011, IV. ÚS 251/2011). Vo veci sťažovateľky o takýto výnimočný prípad podľa názoru ústavného súdu nejde.

19. Vychádzajúc zo skutočnosti, že sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáha ústavnej ochrany v spore o sumu, ktorá je zjavne bagateľná, dospel ústavný súd k záveru, že podľa doterajšej judikatúry nie sú splnené podmienky na poskytnutie ústavnej ochrany, a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú (mutatis mutandis II. ÚS 804/2015, II. ÚS 817/2016).

20. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2018